

6. Закон України "Про фермерське господарство" від 9 червня 2003 року, № 973-IV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973-15/conv/print> 1337200855634315.

7. Paul Schoukens. Securing social protection for farmers. Farmers' social protection in Serbia / Schoukens Paul // Albania and Macedonia set off against European best practices. – Council of Europe. European Communication. – 2007. – 128 p.

8. Основні сільськогосподарські характеристики домогосподарств в сільській місцевості в 2012 році // Статистичний бюлетень. – К. : Вид-во Держслужби статистики України, 2012. – 81 с.

Дуб А.Р. Привлечение крестьян к финансовому участию в системе социального страхования

Обоснована необходимость осуществления распределения личных крестьянских хозяйств для целей социального страхования. Рассмотрены, с учетом достижений зарубежной науки и практики, возможные пути привлечения членов личных крестьянских хозяйств к финансовому участию в системе общеобязательного государственного социального страхования путем введения льготных режимов взимания страховых взносов и уменьшения пенсионного возраста для этой категории самозанятого населения.

Ключевые слова: занятость, личное крестьянское хозяйство, единый взнос, пенсия, социальное страхование.

Dub A.R. Theoretical aspects of attraction peasants to financial participation in the social insurance system

The distribution of the personal peasant economies for the aims of social insurance is substantiated in the article. The achievement of foreign science and practices of social security of peasants are considered. Introduction of preferential regimes collecting insurance contributions and reducing the retirement age for this category of self-employed individuals are considered as a possible ways of attracting members of the personal peasant economies to the financial participating in the system of obligatory state social security, considering the achievements of foreign science and practice.

Keywords: employment, personal peasant economy, consolidated payment, pension, social insurance.

УДК 336.24:339.543

Доц. Н.В. Жмурко, канд. екон. наук;
студ. І.-О.І. Ілечко – Львівський НУ ім. Івана Франка

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТЯГНЕННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ

Розкрито економічний зміст та призначення митних платежів, здійснено аналіз основних проблемних моментів їх адміністрування в Україні, визначено типологію порушень під час нарахування митних платежів, а також обґрунтовано пріоритетні завдання задля вирішення виявлених проблем та розроблення заходів для забезпечення якісного митного регулювання національної економіки.

Ключові слова: митні платежі, митні органи, митна вартість, код за УКТ ЗЕД, митне оформлення, митна експертиза, ввізне мито, митний контроль.

Постановка проблеми. У сфері зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) податки є специфічною монопольною ціною держави за послуги, що своєю чергою, дає змогу найоптимальніше поєднати інтереси платників податків і держави. У ринкових умовах господарювання необхідним є справедливе визначення оптимальної величини податкового навантаження та раціонального розподілу його між різними групами платників податкових пла-

тежів і зборів. Важливою складовою у такій системі національного регулювання економічних процесів держави є митне регулювання. Входження України до Світової організації торгівлі (далі – СОТ) було тим індикатором, який продемонстрував, що внутрішні економічні умови для одних секторів економіки покращились, а для інших погіршилися, оскільки витримати конкуренцію, зумовлену зниженням тарифних обмежень для ввезення імпортованих товарів на внутрішній ринок внаслідок вступу до цієї організації, спроможні не усі вітчизняні підприємства.

Стратегічний курс України на євроінтеграцію та її членство у Світовій організації торгівлі зумовлюють необхідність пошуку нових шляхів істотного спрощення митних процедур, подальшого їх наближення до відповідних європейських стандартів. Отже, реалії світових глобалізаційних процесів поставили перед Україною актуальне та складне завдання щодо модернізації митного сервісу загалом та удосконалення інструментів і механізмів адміністрування митних платежів, зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему ефективності державної митної політики, аналізу митних ризиків, оцінювання контрольної роботи митних органів та визначенню окремих шляхів спрощення та вдосконалення механізмів їх сплати в умовах активізації інтеграційних процесів розглянемо у багатьох наукових працях, зокрема, таких вчених як: К.Д. Мотюка [15], Ю.Є. Петруня [1], Н.О. Ривака [16], С.С. Терещенка [4] та інших.

Метою дослідження є оцінювання виявлених проблемних аспектів у системі адміністрування митних платежів, аналіз перспектив і можливостей підвищення ефективності роботи митних органів щодо спрощення митних процедур, а також забезпечення ними ефективного митного контролю за сплатою митних платежів.

Основні результати досліджень. Адміністрування митних платежів передбачає визначення повноважень органів влади різних ланок щодо регулювання відносин у митній сфері, встановлення прав та обов'язків митних органів і суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, організації митного оформлення товарів та безпосереднього митного контролю. Як інститут митного права мито виконує регулятивну, охоронну та фіскальну функції. Проте ефективність реалізації кожної з цих функцій мита залежить від порядку і гнучкості механізму його сплати. Наприклад, стимулятивна функція вказує на значення інституту мита як засобу до мотивації вітчизняних товаровиробників та регулювання процесів зовнішньоекономічної діяльності.

Відповідно до положень Податкового кодексу України від 02.12.2010 р., № 2755- VI та митного законодавства України, митні платежі – це податки, що сплачують під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України, контроль за сплатою яких покладено на митні органи [10]. Однак мито не є єдиним податком на переміщувані товари. До митних платежів також належать акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) та, власне, мито [5].

Бюджетне законодавство розглядає митні платежі як податкові. Оскільки, у Бюджетному кодексі України від 08.07.2010 р., № 2456-VI зазначається, що "податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі)...", а, своєю чергою, у ст. 9 Податкового кодексу чітко встановлено, що мито, акцизний податок та податок на додану вартість якраз відносять до загальнодержавних податків та зборів.

За визначенням О. Гребельника, мито є податком на зовнішню торгівлю, а акцизний податок та податок на додану вартість (далі – ПДВ) – "внутрішніми податками" [6]. Під час імпортування товарів та транспортних засобів в Україні з них одразу стягують ПДВ та акцизний податок, однак не з імпортерів, а з національних товаровиробників вже під час продажу продукції на внутрішньому ринку. Тому за таких умов мито виступає основним способом регулювання ціни цих товарів, а, отже, й обсягу зовнішньої торгівлі.

Однак, на погляд О. Запорожець, мито за своїм непрямим характером оподаткування дуже близьке за природою до "внутрішніх" податків, тобто ПДВ та акцизного податку, що справляються з товарів, які ввозять для постійного використання на митній території України. Водночас автор зазначає, що на відміну від ПДВ, який нараховується за єдиною ставкою на всі види товарів, котрі ввозять в Україну, ставки мита, як і акцизного податку, диференціюються за групами товарів, визначеними за Українським класифікатором товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТ ЗЕД), а також ПДВ не сплачують, а повертають під час вивезення товарів із митної території держави. Тоді як з товарів, які вивозять за межі митної території України, експортне мито можуть стягувати [13].

Поділяємо думку колишнього заступника голови Державної митної служби України П. Пашка, який розглядає митні платежі як засіб реалізації фіскальної функції митної політики держави через "наповнення державного бюджету за рахунок стягнення мита, податку на додану вартість, акцизного податку з товарів та інших предметів при переміщенні через митний кордон" [12]. Оскільки причиною виникнення зовнішньоекономічної діяльності є наявність міждержавних економічних (торговельних) зв'язків, то економіст акцентує велику увагу на значній економіко-регулятивній ролі сплати митних платежів, а саме "забезпечення національних інтересів та інтересів національних товаровиробників і створення сприятливих для них умов та визначення обсягу не тільки експорту та імпорту, але й формування загального обсягу формування товарів в країні за допомогою встановлення ставок мита та митних зборів, ліцензування, квотування, сертифікації та встановлення інших нетарифних обмежень" [12].

Відомо, що митні платежі є єдиними на всій території країни незалежно від форм власності, організації господарської діяльності та територіального розташування, оскільки розміри ставок та правила їх стягнення встановлюють найвищі органи влади, тобто вони належать до загальнодержавних податків. Також види митних платежів, порядок їх нарахування та сплати, випадки надання митних і тарифних пільг регламентуються значною частиною

законодавчих актів, головними серед яких є: Митний кодекс від 13.03.2012 р., № 4495-VI та Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI, Закон України "Про Митний тариф" від 12.07.2001 р., № 2671-III із змінами та доповненнями, а також різними відомчими нормативними актами Державної митної служби України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України.

Враховуючи сказане, доходимо висновку, що митні платежі є податковими платежами на експортно-імпортні операції та їм належить специфічне місце в системі доходів бюджетної системи держави. Сплата та стягнення митних платежів є основою для формування митних доходів країни. Серед надходжень до Державного бюджету України від податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції найбільш питому вагу протягом останніх років займало саме ввізне мито. Однак світова фінансово-економічна криза 2007-2009 рр. значно вплинула на скорочення експортних та імпортних операцій України, що, своєю чергою, призвело до скорочень надходження доходів від мита та інших митних платежів до державного бюджету. Зниження надходжень митних платежів відбувалося ще через такі несприятливі чинники як неповноцінний розвиток інфраструктури митних органів, суперечливе митне законодавство, складні митні процедури та застаріле обладнання.

У 2009 р. внаслідок різкого скорочення обсягів імпорту надходження ввізного мита знизились майже у 2 рази, або на 5604,0 млн грн порівняно з попереднім роком (рис. 1). При цьому спостерігалось збільшення частки вивізного мита у загальній структурі податків. Зокрема, було зараховано надходжень вивізного мита на суму 382,7 млн грн, що дорівнювала 130,0 % від річного планового показника на 2009 р. [9]. Вагомою проблемою процесу адміністрування митних платежів стало зростання обсягів контрабанди. Так, за даними Державної митної служби України станом на перше півріччя 2009 року обсяг контрабанди зріс на 17,5 %. Загалом за 2009 р. українськими митними органами було відкрито 318 кримінальних справ, пов'язаних з контрабандою та шахрайством, котрі сягнули на загальну суму близько 14,6 млрд грн [16].

Поступово долаючи наслідки фінансово-економічної кризи, ми спостерігаємо щорічні збільшення надходжень митних платежів до Державного бюджету (рис. 2). Завдяки спрощенню та прискоренню митних процедур, у 2011 р. митниця перерахувала до бюджету майже 115 млрд грн, тобто на 30 млрд грн або на 38 % більше, аніж у 2010 р., що також призвело до зростання загального товарообігу до 152 млрд дол США.

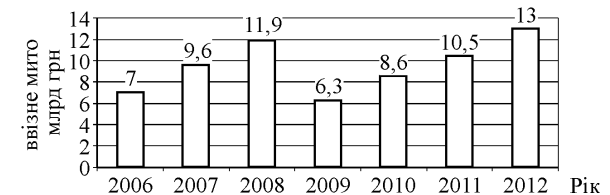

Рис. 1. Динаміка надходжень ввізного мита до Державного бюджету України у 2006-2012 рр. (побудовано за даними Офіційного сайту Міністерства фінансів України: <http://www.minfin.gov.ua/>)

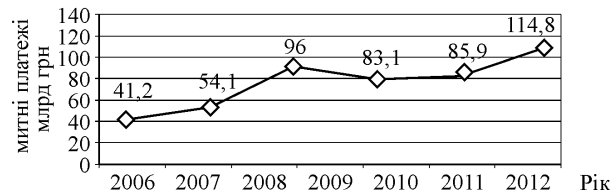

Рис. 2. Динаміка надходження митних платежів до Державного бюджету України у 2006-2011 рр. (побудовано за даними Офіційного сайту Державної митної служби України: <http://www.customs.gov.ua/>)

На зростання митних платежів у посткризовий період (2010-2012 рр.) значно вплинуло скорочення часу митного оформлення імпорту в 6 разів, тобто до 1 год. 35 хв., а час знаходження одного транспортного засобу в пункті пропуску зменшено на 25 %. При цьому метод нарахування митної вартості товарів за ціною договору щодо товарів, які імпортуються, є основним, за яким у 2011 р. визначено митну вартість у 95 % товарів [8].

Поряд з цим у 2011 р. було впроваджено та спрощено процедуру електронного декларування і у реєстрі за цей рік налічувалося вже 2 149 підприємств і оформлено майже 138 тисяч електронних документів. Митними органами було прийнято 2 768 рішень з визначення країни походження товару, визнано недійсними 1 060 преференційних сертифікатів, а також скеровано на перевірку до уповноважених органів іноземних країн 900 непреференційних сертифікатів про походження товару, що привело до вищої ефективності вирішення одного рішення з визначення країни походження. І як результат, додатково було отримано 6,2 млн грн від комплексних перевірок місця походження товарів [8].

Надходження митних платежів за 2012 р., а саме лише за вісім місяців становили 83,1 млрд грн, що на 20 % більше у порівнянні з аналогічним періодом 2011 р. На думку начальника управління адміністрування митних платежів Держмитслужби України В. Зварича, такий показник був досягнутий шляхом спрощення та прискорення митних процедур, перекриття каналів контрабанди та детінізації бізнесу (тобто ефективній взаємодії відомства з бізнес-структурами через проведення широкомасштабної роз'яснювальної компанії з метою підвищення податкової культури суб'єктів). Позитивним моментом також стало використання сучасних електронних систем і технологій, які дають змогу скоротити час проходження товарів через митницю, мінімізувати суб'єктивний вплив на прийняття рішень та зменшити кількість бюрократичних процедур [8].

На цей час найтипівішими проблемами, котрі залишаються у митній політиці України за результатами опитування імпортерів та експортерів, проведеного проектом ACTION Project за підтримки агентства з міжнародного розвитку США (USAID), є надзвичайно велика і невинуватна кількість формальних процедур, перезавантаженість працівників митних органів, довгі черги та високий рівень корупції в митних органах [16]. Тут варто зазначити, що у "фундаменті" здійснення правильної митної політики лежить сплата митних платежів, котре, своєю чергою, залежить від ефективності їх адмініс-

тування. Саме тому своєчасне виявлення проблемних аспектів нарахування та сплати митних платежів та правильне їх вирішення є запорукою успішного ведення митної справи і внаслідок покращення зовнішньоекономічної діяльності держави. Водночас, важливими складовими адміністрування митних платежів є митна експертиза, оцінка митної вартості та контроль за кодуванням товарів з метою забезпечення повноти та правильності надходжень платежів до бюджету і саме з ними пов'язані найбільш актуальні проблеми недо-нарахування та несплати митних платежів в повному обсязі.

Правильне визначення митної вартості є важливим етапом процесу адміністрування митних платежів. Цей показник виступає базою обчислення митних платежів на момент переміщення товарів через митний кордон України. Недооцінювання митної вартості (через те, що МКУ чітко не визначено норми щодо розрахунку її числового значення на момент перетину товарами митного кордону), призводить до ухилення від сплати податків суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Відомо, що числовим значенням митної вартості товарів є їх ціна, котру було фактично сплачено або яка підлягає сплаті за них, проте не зазначено момент часу, в який треба визначати цю митну вартість.

Зауважимо, що гл. 46 МКУ властива певна "розмитість" в окресленні прав та обов'язків декларанта і митного органу, незважаючи на наявність окремих норм ст. 264 та 265 із цих питань. Відповідно до положень гл. 46 декларант визначає митну вартість товарів (ст. 260) і заявляє її митному органу (ст. 262). Митний орган, згідно зі ст. 265, контролює правильність визначення митної вартості товарів. Але тільки цим дії митного органу не обмежуються. Підставою для такого твердження є те, що в ст. 264 установлено: "... митною вартістю, визначеною митним органом...", "... як митним органом було визначено митну вартість оцінюваних товарів...". Наведені словосполучення свідчать, що митний орган також має право визначати митну вартість товарів. Водночас нормами ст. 265 "Права та обов'язки митного органу під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів" таке право за митним органом не закріплено. Права та обов'язки митного органу щодо контролю за правильністю визначення митної вартості товарів діють вже після закінчення операцій митного контролю, митного оформлення і пропуску через митний кордон товарів і транспортних засобів [4].

Митні органи також не володіють достатньою ціновою інформацією щодо ідентичних та подібних товарів, даних про калькуляцію цін іноземних контрагентів і структуру внутрішньої ціни реалізації імпортованих товарів. Це дає змогу суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності використовувати можливість заниження митної вартості. Таким чином, вагомим проблемним аспектом справляння митної вартості товарів є відсутність єдиної національної методики митного контролю за заявленим числовим значенням митної вартості, що, своєю чергою, спричинене недостатньою забезпеченістю митних органів довідковими цінами декларованих товарів.

Даний етап формування нормативно-правової бази щодо митної вартості товарів призвів до "появи" інформаційних листів Державної митної

служби України, відомості яких тепер використовують за основу для прийняття рішень митних органів щодо митного оформлення товарів. Окрім цього, Наказом № 1242 від 19.10.2010 р. "Про забезпечення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів" затверджено Методичні рекомендації для застосування окремих положень "Порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей для її підтвердження", котрими визначено конкретні вимоги стосовно подання відомостей для підтвердження митної вартості товарів. Проте змін щодо визначення порядків, методів та методологій на законодавчому рівні так і не встановлено [4].

На стан надходжень митних платежів до Державного бюджету поряд із зниженням митної вартості товарів також впливає правильність встановлення країни походження товару та ідентифікація коду при переміщенні товарів і інших предметів через митний кордон. Якщо підроблено сертифікат про країну походження товарів або недостовірні класифікація товарів, тоді відбувається заниження розміру ввізного мита і, відповідно, зменшення нарахування податку на додану вартість.

В основу УКТ ЗЕД покладено принципи та міжнародні стандарти Гармонізованої системи опису та кодування товарів. Вона передбачає безперечне й однозначне зарахування конкретного товару до певного угруповання, що передбачає чітко визначену групувальну ознаку, тобто це система кодування, що сприяє високому ступеню деталізації товарів. Від наданих достовірних відомостей суб'єктом ЗЕД про товар залежить швидкість встановлення митним органом їх відповідності опису класифікаційних групувань УКТ ЗЕД. У випадку виникнення сумнівів митні органи можуть вимагати від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та громадян зразки товарів та достовірні документи на такі товари для прийняття класифікаційного рішення. А це вже потребує додаткового часу митного оформлення товару, що призводить до затримки самого платника податку та забезпечення додатковою роботою посадової особи митного органу.

Від правильного визначення коду товару залежить правильно нарахований розмір мита і вірогідність статистичної інформації, зокрема. Однак існують товари, котрі можуть бути класифікованими досить легко за описом товарної позиції, та разом з ними є й такі товари, класифікація яких викликає ускладнення через різне тлумачення як понять самого товару, так і критеріїв його деталізації. На сьогодні існує досить широкий спектр товарів, котрі не достатньо деталізовані на рівні десятизначного коду УКТ ЗЕД, але мають відмінні характеристики і це, відповідно, впливає на рівень митної вартості, а як наслідок – і на рівень оподаткування, що зумовлює використання додаткового чотиризначного коду товару [3].

Тут варто нагадати, що з метою підвищення ефективності роботи митних органів під час митного контролю та митного оформлення товарів Міністерством Фінансів України було видано Наказ від 24.05.2012 р., № 597 "Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками в митній службі України". Згідно з

цим Наказом, з 1 червня 2012 р. разом із Митним кодексом України в дію вступила автоматизована система аналізу та управління ризиками Державної митної служби України під час митного контролю та митного оформлення товарів із застосуванням вантажної митної декларації [7].

Однак все одно на цей час дієвого автоматизованого механізму контролю за відповідністю встановленого додаткового коду характеристикам, заявленим у графі 31 "Вантажні місця та опис товарів", вантажної митної декларації не існує [3]. У таких випадках важливу роль у процесі нарахування митних платежів відіграють експертні підрозділи Центрального митного управління лабораторних досліджень та експертної роботи. Експертизу широко застосовують в митній справі і вона забезпечує правильність визначення коду товару за УКТ ЗЕД, сприяючи при цьому правильності нарахування митної вартості, покращенню якості товарів й запобігає постачанню фальсифікованих та неякісних товарів у торговельні підприємства.

До об'єктів митної експертизи належать: товари та предмети, які переміщуються через митний кордон, а також їх проби, відібрані для дослідження; об'єкти контрабанди і порушення митних правил; товаросупровідні документи, котрі використовуються під час митного оформлення та митного контролю. А одним із пріоритетних завдань митної експертизи є проведення лабораторних досліджень та прийняття рішень про класифікацію товарів, згідно з УКТ ЗЕД, для забезпечення здійснення митного контролю [15].

Залучення вузькоспеціалізованих експертів та проведення додаткових досліджень необхідне для визначення деяких кодів УКТ ЗЕД. Так, наприклад визначення природи походження кальцій карбонату (природне чи штучне) потребує залучення не лише висококваліфікованого персоналу, але й розроблення нових методів виконання лабораторних вимірювань, оскільки на сьогодні не існує методики, яка б вирішувала це питання. Взагалі сьогодні необхідні розробки нових методів для визначення коду УКТ ЗЕД, оскільки товари потребують більш детального визначення їх хімічного складу, а методичне забезпечення лабораторних досліджень не вирішує усіх наявних питань [15].

Отже, правильність нарахування митної вартості товарів доповнюється ще одним проблемним моментом, котрий полягає у неможливості правильності визначення коду за УКТ ЗЕД за рахунок недостатньо укомплектованої бази методик виконання вимірювань й віддаленості експертних підрозділів митниці та нестачі вузькоспеціалізованих експертів.

Зі сказаного можна підсумувати, що найбільш типові порушення стосовно митних платежів виникають під час їх нарахування та сплати, тобто це, здебільшого, заниження митної вартості товарів, недостовірне декларування і невірна класифікація товарів, а також незаконне ввезення товарів та безпідставне застосування пільг. Отже, курс України на євроінтеграцію зумовлює необхідність пошуку шляхів істотного спрощення митних процедур, з одного боку, та забезпечення ефективного митного контролю та процедур митного оформлення – з іншого, а саме:

1. Перспектива застосування такого виду державного контролю як митний постаудит, котрий створює можливість виявити не тільки похибки в на-

рахуванні митних платежів, але і проконтролювати процеси – від процедури митного контролю, від початкових дій митного інспектора до моменту виведення товару в ринковий обіг. Спрямованість митного постаудиту полягає в зменшенні обсягів митного контролю на кордоні та перенесенні перевірок на етап виходу товарів у ринковий обіг. Тобто змінюється простір, територія, час контролю і значно змінюється характер та інструментарій контролю [1]. На погляд П. Пашка, митний постаудит – один із заходів запобігання можливим митним правопорушенням, який дає змогу митній службі своєчасно та завдяки наявному кадровому потенціалу повністю виконати економіко-регуляторну, захисну та фіскальну функції митної політики [14].

2. Проведення експерименту щодо надання повноважень на прийняття попередніх рішень з визначення коду товару митницям. Це сприятиме подальшому скороченню часу митного оформлення товарів. Таке скорочення часу має значні наслідки безпосередньо для митної адміністрації: по-перше, митні процедури починають здійснюватися, відповідно до нових вимог, до персоналу та митного менеджменту; по-друге, підвищується якість та вагомість контролю за правильністю сплати митних платежів після процедур митного оформлення.
3. Досить важливим є впровадження електронного декларування, тобто подальшого спрощення доступу господарюючих суб'єктів до самостійного внесення даних в електронні декларації. Ця процедура одночасно приведе до зростання відповідальності суб'єктів ЗЕД за точність і достовірність поданих відомостей та підвищення ефективності донесення митною установою інформації про встановлені нею вимоги та правила до суб'єктів ЗЕД, щоб останні здійснювали свою діяльність у повній відповідності до нормативних вимог. Це також забезпечить зменшення часового періоду за рахунок нової форми співпраці суб'єктів ЗЕД із митними органами в частині інформаційного супроводження своєї діяльності.
4. Застосування попереднього документального контролю, як нової організаційної форми проведення державних видів контролю, що дасть змогу значно спростити та прискорити виконання митних процедур на кордоні. Здійснення попереднього документального контролю митними органами України, без залучення інших державних контролюючих органів приведе до зменшення часу знаходження в пункті пропуску одного транспортного засобу з товарами та сприятиме збільшенню товарообігу через державний кордон України.
5. З метою гармонізації технологій митного контролю з відповідними стандартами європейських держав, спрощення митних процедур під час переміщення товарів через митний кордон України важливою є співпраця з виробниками та імпортерами товарів в частині одержання довідкової інформації про ціни та чинники, які впливають на їх рівень [11]. Для реалізації поставлених завдань у частині здійснення класифікаційної роботи та з метою прискорення митного оформлення, зменшення кількості необґрунтованих перевірок та затримок під час здійснення митних процедур необхідним є продовження внесення єдиного класифікаційного рішення на окремі товари до профілю ризику "Контроль класифікації товарів групи "прикриття", що забезпечує єдиний підхід до класифікації одного й того ж товару у різних митних органах, дає змогу реалізувати оперативний та зручний доступ до інформації щодо класифікаційних рішень під час всіх митних оформлень без прив'язки до місця знаходження [8].

Висновки з проведеного дослідження. Митно-тарифна політика України є невід'ємною частиною державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності й спрямована на захист економічних інтересів держави, дотримання справедливої регуляторної політики та підтримку вітчизняного бізнесу, а від добробуту останнього, а саме від полегшення умов діяльності, скорочення втрат суб'єктів на макrorівні, відносин держави з бізнес-структурами в не меншій мірою залежить загальний рівень глобальної конкурентоспроможності української економіки та прискорення її євроінтеграції. Пріоритетними напрямками для вирішення проблемних питань адміністрування митних платежів залишається розроблення системи контролю оцінки митної вартості товарів, їх правильної класифікації та визначення країни походження товарів.

Виявлені недоліки та суперечності доводять, що одне із основних завдань Державної митної служби України повинне полягати в створенні єдиних та прозорих правил та методологій визначення митної вартості товарів для прозорого прийняття рішень у митній справі та однаковості вимог і ставлення до всіх споживачів. Цього можна досягти, якщо впроваджувати відповідні норми національного законодавства із врахуванням загальноприйнятих міжнародних норм, стандартів та досвіду визначення і контролю митної вартості товарів, що визначені у міжнародних угодах.

Отже, реформування самого митного законодавства та забезпечення комплексного контролю за дотриманням митних правил суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами, вдосконалення контрольних процедур за нарахуванням і сплатою митних платежів і, взагалі, впровадження спрощених та модернізованих митних процедур на кордоні й всередині держави необхідні заходи для підвищення рівня надходжень митних податків до державної казни, що, своєю чергою, впливатиме на конкурентоспроможність національної економіки та її стратегічне майбутнє.

Література

1. Петруня Ю.Є. Адміністрування митних платежів: стан і перспективи / Ю.Є. Петруня, М.О. Губа // Вісник Академії митної служби України : зб. наук. праць. – 2012. – № 1(47). – С. 32-37.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р., № 2456-VI / Редакція від 05.01.2013. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Чеботар А.С. Деякі аспекти нечіткої кластеризації об'єктів митного контролю в рамках автоматизованої системи аналізу та управління ризиками / А.С. Чеботар // Вісник Хмельницького національного університету : зб. наук. праць. – 2010. – № 3. – С. 279-282.
4. Терещенко С.С. Митна вартість: сучасний стан, проблеми та шляхи розв'язання / С.С. Терещенко, Г.О. Хабло // Державний науково-дослідний ін-т митної справи. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vamsu_econ/2011_1/ter_hab.htm
5. Митний кодекс України від 13.03.2012 р., № 4495-VI // Редакція від 01.01.2013. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
6. Гребельник О.П. Місце і роль митних платежів у системі оподаткування зовнішньоекономічної діяльності підприємств / О.П. Гребельник // Світовий вимір, 2011. – № 2. – С. 4-8.
7. Наказ "Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками в митній службі України" від 24.05.2012 р., № 597. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0882-12>
8. Офіційний сайт Державної митної служби України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/index>

9. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.minfin.gov.ua/>

10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI // Редакція від 03.02.2013. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

11. Годованець О. Проблеми аспекти адміністрування митних платежів і напрями їх усунення / О. Годованець // Світ фінансів. – 2008. – № 4 (17). – С. 147-153.

12. Пашко П. Реалізація функцій митної політики України в умовах глобалізації / П. Пашко // Вісник КНТЕУ : зб. наук. праць. – 2009. – № 4. – С. 5-12.

13. Запорожець О. Система адміністрування митних платежів в Україні / О. Запорожець // Вісник КНТЕУ : зб. наук. праць. – 2012. – № 2. – С. 104-111.

14. Пашко П.В. Система динамічного планування щодо забезпечення повноти надходжень до державного бюджету / П.В. Пашко // Вісник Академії митної служби України. – Сер.: Економіка. – 2010. – № 2. – С. 9.

15. Мотюк К.Д. Сутність та значення митної експертизи при визначенні митної вартості товарів / К.Д. Мотюк // Державний науково-дослідний ін-т митної справи // Митна безпека : зб. наук. праць. – 2012. – № 1-2. – С. 52-58.

16. Ривак Н.О. Шляхи підвищення ефективності митної політики України / Н.О. Ривак // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.3. – С. 224-232.

Жмурко Н.В., Илечко И.-О.И. Проблемные аспекты взыскания таможенных платежей в Украине

Рассмотрены основные проблемные моменты администрирования таможенных платежей. Определена типология нарушений при начислении таможенных платежей, раскрыта их сущность и предложены приоритетные задания для решения установленных проблемных аспектов и разработки мероприятий для обеспечения качественной таможенной регуляции.

Ключевые слова: таможенные платежи, таможенные органы, таможенная стоимость, код УКТ ВЭД, таможенное оформление, таможенная экспертиза, ввозная пошлина, таможенный контроль.

Zhmyrko N.V., Pechko I.-O.I. Actual problem aspects of penalty of custom payments are in Ukraine

The article is devoted to the analysis of basic problem moments of administration of custom payments. We defined typology of violations during the extra charge of custom, their essence is exposed and foreground jobs are offered for the decision of the set problem aspects and developments of measures for providing of the high-quality custom adjusting.

Keywords: custom payments, custom organs, custom cost, a code is after Ukrainian classification of commodities of foreign economic activity, custom registration, custom examination, import duty, custom control.

УДК 336.74

Доц. Н.В. Жмурко, канд. екон. наук;
студ. Т.О. Соляк – Львівський НУ ім. Івана Франка

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ПОДАТКУ НА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

Розглянуто економічний зміст та призначення введення в Україні податку на операції з продажу іноземної валюти за готівкову гривню, наведено можливі наслідки на вітчизняному валютному ринку після його запровадження, обґрунтовано недоцільність такого високого фіскального тиску на населення держави в умовах соціально-економічних трансформацій та подолання фінансово-економічних криз.

Ключові слова: валютний ринок, податок на валютні операції, "податок Тобіна", доларизація, тіньова економіка, золотовалютні резерви.

Постановка проблеми На сьогодні, в умовах подолання кризових явищ в Україні, однією із проблемних сфер економіки є стан та динаміка її валютного ринку. Національна грошова одиниця на цьому етапі становлення вітчизняної економіки зазнає значних коливань, які свідчать про зниження її зовнішньої вартості на світовому ринку. Щоб запобігти цьому процесу та захистити валюту від внутрішніх і зовнішніх чинників курсової нестабільності 16 листопада 2012 р. Комітетом з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики до Верховної ради України було подано законопроект про те, що фізичні особи під час здійснення операцій з продажу іноземної валюти за готівкову гривню повинні сплачувати збір до Пенсійного фонду України у розмірі 15 % від суми операції. Як зазначено у пояснювальній записці, законопроект підготовлено з метою покращити фінансовий стан Пенсійного фонду, зменшити готівковий обіг іноземної валюти, а також збільшити обсяги безготівкових розрахунків та сприяти стабільності національної валюти України.

Разом з тим, високий рівень доларизації вітчизняної економіки, скорочення золотовалютних резервів, зростання тіньової економіки, а також низка інших негативних тенденцій, які намітились на валютному ринку України впродовж останніх років, ставить під сумнів доцільність запровадження такого високого податкового навантаження. Це обумовило актуальність і своєчасність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процесам курсоутворення в економічній теорії присвячено чимало наукових праць. Так, до них необхідно віднести роботи таких відомих українських економістів, як: Я. Белінської [3], О. Береславської [4], О. Дзюблюка [6], Ф. Журавки [7] та низки інших. Однак, попри вагомий внесок вітчизняних науковців у дослідженні даного питання, наукова полеміка на цьому не завершується. Не зменшуючи цінність праць зазначених вище економістів, зауважимо, проблема запровадження валютного податку заслуговує на більш широкую та ґрунтовну оцінку.

Метою дослідження є висвітлення економічного змісту та призначення податку на операції з продажу іноземної валюти за готівкову гривню, аналіз можливих наслідків після його запровадження, обґрунтування доцільності податку на валютні операції в Україні в умовах невирішення низки кризових питань у всіх сферах вітчизняної економіки.

Основні результати досліджень. Рівень внутрішніх цін, загальний стан платіжного балансу, а також конкурентоспроможність держави на зовнішніх ринках багато в чому визначаються проведенням раціональної валютної політики. Все більше розвинених держав світу надають перевагу лібералізації валютного ринку, тоді як владні структури України попри заявлений курс "вільного плавання" гривні, занепокоєні її девальваційною спрямованістю і дедалі більше посилюють контроль за здійсненням валютних операцій. Одним з таких кроків є – законодавчий проект щодо встановлення 15-ти відсоткового податку на операції з продажу іноземної валюти за готівкову гривню.

Фінансово-економічним обґрунтуванням цього законопроекту є те, що його реалізація не потребує додаткових витрат із Державного бюджету Укра-